Ч. 223 (12.569). Львів, середа 8. жовтня 1930. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Четвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Етика і мораль
польської преси.

Львів, 6. жовтня 1930.

Якось недавно читали ми в одній із варшавських ендецьких ґазет, у „Курєр-і Варшавск-ому“ чи „АВС“, пламенну статтю про те, як то занепало в нинішні часи спочуття моралі й етики, проявляючись у безкарній поневірці людською честю. Пригадуємо собі докладно хід думок у тій статті: санація, мовляв, прийшовши в травні 1926 року до влади, почала кричати про злодійства, від яких нібито кишіло в Польщі у передтравневих часах, при чому без розбору тицяла на право й ліво; тимчасом богато названих „злодіїв“ післятравнева влада зовсім не покликала до судової відповідальности, не маючи підстав для акту обвинувачення, інші знову „злодії“ були судом звільнені від вини і кари. Тимчасом — бідкає автор — роздмухується у пресі (санаційній) само лише підозріння й обвинувачення, а промовчується вислід слідства й присуд, і людина залишається у прилюдній опінії обесславленою, з пятном злодія, не отримавши за нанесену їй кривду ніякої моральної сатисфакції й не маючи ніякого відповідного форуму для реґабілітації свого заплямленого імени...

Дуже жаль, що не тямимо вже автора тої статті: ми могли би нині звернутися до нього, схарактеризувати становище цілої не лише санаційної але й ендецької преси до українців, українського життя й поодиноких українських громадян, навести силу конкретних прикладів і спитати чи ш. автор осуджує цю поведінку величезної більшости цілої істнуючої польської преси. Однак ми певні, що почули би сакраментальне „to coinnego“. Бо відомою є етика канібала: Погана річ, коли він зїсть мою жінку, але дуже приємно, коли його жінку зїм я.

Те, що діється сьогодні у царстві польської преси, є одним великим ґлумом і нарутою над поняттями моралі й етики. Залишаємо вже на боці систематичне *масове* цькування й систематичне *масове* очорнювання і оклеветування, бо воно може бути висловом певної „політики“, а навіть „ідеольоґії“, яка має на меті тримати уряд і польське громадянство з одного боку та українське гром. з другого вічно у позиції двох ворожих таборів, істнуючих у стані перманентної і безперервної війни. Приймім, що це дійсно є „політичною програмою“ даних власників і редакторів ґазет і що вони використовують лише засоби, які мають легше довести до тої наміченої собі цілі. Але чейже й для „засобів до цілі“ повинні істнувати якісь межі, — межі, які бодай маркували би сяку-таку пристойність! Чейже історія періодичної преси має за собою триста літ, протягом яких устійнено вже деякі етичні й моральні принципи, які навіть найбільш безпринципну людину повинні обовязувати, якщо лише вона сідає за редакційний стіл. Знаємо, теж, що істнує поважна п[illegible]са, але й істнують вуличні рептильки, які ф[illegible] преси лише опоганюють; істнують теж ред[illegible]ори й публіцисти, але цих титулів уживає те[illegible] жаль, усяке шумовиння, яке богато бі[illegible]валіфікацій має на посередників у бруд[illegible]вах чи продавців оселедців у базарн[illegible] ніж на редаґування і писання ґазети [illegible]щем неймовірним і просто жахливим [illegible]новише заперечування усякої ред[illegible]цистичної етики й моралі стають [illegible] десятки ґазет, в яких деякі [illegible] минулим та богатотисячним накладом, — десятки одиниць, з яких деякі є людьми з високою освітою, відомими назвищами та поважними впливами у громадському житті. Є річю просто жахливою, коли таких орґанів преси є аж так богато, що вони затроюють уми й душі цілого громадянства і стають фактичними виразниками волі і настроїв цілого народу!

Кілька доривочних прикладів лише з кількох останніх днів. Про арештування о. Ґалібея подала велика більшість польської преси, як про зловлення безсумнівного підпалячa. Наголовки й переконуючий імперативний тон відповідних звісток польської преси спонукав польського священика-сусіда з проповідниці кидати громи на злочинного українського душпастиря. Через два дні вийшов о. Ґалібей на волю, а все арештування виявилося жалюгідним непорозумінням. Здається нам, що *ні одна* польська ґазета, яка написала про арештування **„księdza podpalacza“** не повідомила про його звільнення і не спростувала свого обвинувачення! Про лікаря д-ра Терлецького в Дрогобичі проголошено світові, що в його домі найдено 20 крісів. Це показалося сущою брехнею, але ніхто із тих, що її видрукував, не вважав за відповідне, брехню відкликати. Коли арештовано сина б. ґен. Тарнавського, студента Мирона, орґани польської преси використали цей факт, щоби накинутися і на батька і на цілу б. Укр.-Гал. Армію. Випущення Тарнавського на волю солідарно промовчано. „Діло“ названо „півофіціяльним орґаном УВО“; колиж „Діло“ оголосило цілий цикль статтей проти підпалів — та сама ґазета про ці статті не згадала ні словечком. На українські партії йшла шалена наґінка за їх „мовчанку“ в справі підпалів, — іґноруючи, очевидно, офіціяльну й неофіціяльну партійну пресу. Колиж появився офіціяльний комунікат 3-ох політичних партій — ціла низка польських ґазет, присвячуючих щоденно цілі шпальти наґінці на українців, цю заяву поминула глухою мовчанкою. Або справа „звязку УНДО з УВО“ та „переговорами“ у ґен. секретаріяті УНДО. Ґен. секретар д-р Макарушка негайно після ревізії склав на поліції вичерпуючі зізнання, а в „Ділі“ появився півофіціяльний комунікат, виснюючий, що управа УНДО-ння при вирішуванні участи у виборах станула на принципіяльному становищі, що бльокуватися можна лише з відомими і фактично істнуючими політичними партіями, а жадними ґрупами, гуртками чи особами і тому не могла вести ніяких ділових переговорів про виборчу кооперацію. Але тих орґанів польської преси, які пустили першу брехню, це вияснення не обовязує: воно для неї є „викрутом“, про який не варта навіть згадувати! Або з самим пок. Головінським: арештовано його під замітом ріжних злочинів. Але не чекаючи висліду слідства й суду відразу проголошено його справником і винуватцем усього того, що йому закидають, додаючи ледви не щодня інші провини й лаючи вуличними словами. Обвинувачений уже не може боронитися, а його родина лише у посмертній згадці скромно завважує, що покійник сидів уже раз 14 місяців у слідчій вязниці під ріжними замітами — і по переведеній судовій розправі був випущений на волю. Цей факт польської преси не обовязує! Вона аподиктично, згори пятнує людину і не допускає навіть тіни можливости, що підозріння могло бути лише підозрінням!

Постійне перекручування фактів, постійне фальшування правди, постійне оперування злобними видумками, постійна іграшка людською честю, для якої нема найменшого зрозуміння, найменшої пошани — це страхітливий образ моралі й етики величезної частини польської преси! Веде в ній провід краківський санаційний „Іл. Курєр Цоденни“, але секундують йому і львівський ендецький „Львовскі Курєр Поранни“ і неосанаційне „Слово Польске“ і три четвертини варшавської преси, яка з львівських польських ґазет виловлює лише те, що могло би послужити зброєю *проти* українців, з повним нехтуванням преси української і з повним нехтуванням обєктивної правди.

Які наслідки може дати виховування громадянства *такою* пресою?!

Сутінки орієнталізму.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 30. вересня 1930.

В наслідку спільного життя під Росією та спільних революційних і визвольних переживань, північно-західні землі до останніх часів повертали свої очі на схід частіше, ніж на український захід.

Почуття цієї спільноти переживань останньої доби мимохіть накладало на душу нашого селянства, пригніченого тяжким життям, рожеві окуляри, крізь які він бачив там усе у привабливому світлі.

Саме в цьому психічному наставленню криється причина того, на перший погляд незрозумілого, успіху, який спершу осягнув радянофільський сельробізм на наших землях. Національне проміновання душі з одного боку, й важке животіння з другого, ось що віддавало селянство в руки сельробівців. Ідеольоґія сельробізму тут не грала ролі.

Там, по той бік кордону — рідна мати, а з нею усі солодкі мрії та надії, підогріті спеціяльно спрепарованими ґазетними інформаціями!

Та нема таких солодких мрій і рожевих оман, яких сувора дійсність не моглаб розбити. Статистика доповнюючих травневих виборів ствердила, що рожеві окуляри прикордонних повітів розбилися. Населення цих повітів, яке має постійні відомости з того боку риського кордону, віддало на „орієнталістичну“ листу 56 дуже мало голосів. Найбільший успіх ця листа мала в тих повітах, які лежать далі від кордону та до яких менше долітало зза нього зловіщих вісток, а саме: в повітах ковельському, любомльському, горохівському та в західній і північній частині луцького.

В міжчасі ця „орієнталістична“ лінія заломилася й витворила деяке замішання в селянських масах. Зробило це саме невблагане життя й не якимись особливими засобами, а маленькими, часто брудними шматками паперу списаного невправними селянськими й робітничими руками.

Господарська криза, яку під цей час переживає радянська Україна, змусила волиняків, що там живуть, згадати про своїх рідних і близьких на Волині. І вони в останніх часах засипали наші села до рідні й приятелів, у яких виливають свої гіркі почуття і в простих, але глибоко зворушуючих формах описують своє життя в „раю“.

Скільки траґізму в простих словах одного селянина медвежської ґміни луцького повіту, який просить брата прислати йому голок, бо його передвоєнна голка притупилася, а купити нову нема де й нема за що.

Знову робітник, член компартії, пише до свого приятеля зпід Чарторійська:

„Голод, холод, безробіття й інші „блага“ є моїми повсякчасними товаришами. Тепер, по довгих зусиллях, я справив собі й родині одежу,

а це в наших умовах є розкіш, але гадаю, що на зиму залишуся без праці, а тоді все це піде на пропитання (виживлення) душі“...

„Все десь зникло разом з „кулаками“... Хліб забірають по твердим цінам, а саме: за пуд пшениці платять 1 руб. 25 коп., а мука на ринку 28—30 роб... Чоботи на приватному ринку коштують 100—150 руб., підошва для чобіт 20 руб. у приватних майстрів, а в колхові можна зробити дешевше, тільки треба записатися в чергу за два місяці“...

З горя автор листа впадає в гіркий гумор.

„Від такого життя тут здається вмер би, але горе в тім, що дав зобовязання виповнити пятилітку, то значить треба стримат[illegible] від смерти“...

В такомуж гумористичному дусі описує він відносини між чоловіками й жінками, дітьми й батьками й т. д.

„А старикін як у нас шанують, напр. вустріне якогось бідного старця комсомолець і привітає його приблизно такими словами: Щож ти, мовляв, такий-сякий займаєш на цьому світі ще місце та ще й пайок, дивись, одержуєш“. Ось культура“!

Ці листи — це найбільш хідка література по селах, яка робить більший переворот, ніж тисячі примірників ґазет. Не дармаж у Чарукові сельробівці пригрозили власникові такого листа, що горе йому буде, коли не припинить випозичання свого листа для перечитання.

Під впливом таких листів раз-у-раз сельробівці „стряхують порох з своїх ніг“ і пристають до національного табору.

Так насунулися сутінки на наш північно-західній „орієнталізм“. Питання лише, куди спрямують свої очі наші селянські маси, що йшли за сельробівцями? І чи взагалі вони спрямують їх до якоїсь іншої певної мети? Чи не скажуть:

„Не витрачуй, куме, сили, спускайся на дно“!

Це питання для зорганізованого національного табору.

В. Островський.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямні!

Перспективи польсько-українських взаємин.

Програма львівських санаторів на розвязку української проблеми в Польщі як виборче гасло.

В органі львівських санаторів (ББ), що має назву: „**Chłop, tygodnik gosp. oświatowy obozu Marszałka J. Piłsudskiego**“, в 39. числі з 5. жовтня 1930 р. стрічаємо на передовому місці статтю, присвячену Центролівові, п. н. „Шахрайство і зрада“, в якій дослівно читаємо:

„Сповнилися наші передбачування. Хтож нам може тепер закинути, що, називаючи колись ендеків, вітосівців і „стронніцтво хлопске“ зрадниками національної справи, ми говорили неправду? Скільки-ж то людей пригадує собі, якто ендеки та вітосівці також писали, що соціялісти і „стронніцтво хлопске“ хотіло і далі хоче запровадити у Сх. Галичині т. зв. територіяльну автономію? Знаємо, що значить така автономія. **Є це ніщо інше як віддання польського хлопа у Сх. Галичині в гайдамацькі руки і в руки гайдамацьких саботажистів, які бажалиб усіх поляків вирізати без милосердя. Введення територіяльної автономії у Сх. Галичині, то поворот до 1918 року, коли гайдамаччина била і мордувала старих і молодих поляків, а тюрми були переповнені найліпшими синами нашої батьківщини. Знаємо тих харцизів (збіруф) і знаємо правління тих нікчемних австрійсько-пруських наємників, які знущалися над польським народом у 1918 р. Тому то на саму думку, що правління у Сх. Галичині моглиб виконувати українці, мурашки пробігають по тілі кожного чоловіка. Нехай-же це нікого не здивує, що колиб колись мало прийти до того і колиб знайшовся такий уряд у Польщі або така політична партія, які разом хотілиб віддати правління у Сх. Галичині (в ориг.: Малопольсце) в руки гайдамаків, то вони мусілиб рахуватись зі стихійним бунтом усього польського населення, здатного до крайнього посвячення в обороні слушних і святих прав у тутешній частині Річипосполитої.** А коли так, то послухайте, що робили ендеки, вітосівці і „стронніцтво хлопске“. (Всі підкреслення наші. — Ред.).

„Ось опозиційні партії утворили один виборчий бльок у Сх. Галичині. Отже ідуть у нас разом до виборів соціялісти, ендеки, вітосівці і „стронніцтво хлопске“. Товариство першорядне! Соціялісти і „строн. хлопске“ хочуть **територіяльної автономії для русинів і хочуть відлучення косцьола від держави.** Знаємо, що це значить для Сх. Галичини. Правління віддати українцям і усунути косцьоли, — а це кінець польського елементу. А щож на це ендеки і вітосівці? **Замовкли! А замовкли тому, бо боротьба за мандати глушить у їх душах голос народового сумління.** Знаємо тих людей. В устах повно народових гасел, але коли мова про мандат і політичний ґешефт, то з кожного з них вилазить найзвичайніший обманець і партійний крутій. Так, бо на те нема іншої назви і такої лайдацької партійної торговлі не можна назвати інакше. Нехай польський хлоп про все те знає і нехай тепер вибирає. Нехай знають про те і **ксьондзи, що були досі головною підпорою ендеції у Сх. Галичині.**

Схарактеризувавши так прегарно українців та їх коштом також цілий центролів, орган „табору марш. Й. Пілсудського“ характеризує і себе та розгортає перед своїми читачами сконденсовану програму своєї політики. Ось і вона:

„По другій стороні центроліву стоїть одностайний і суцільний табор Маршала. Йдемо до виборів зі старими гаслами: **Ми автономії нікому не дамо.** Нашого косцьола будемо боронити, бо це обовязок кожного поляка. Нікого не каптуємо. Ідемо з відкритим шоломом до виборів і **до певної перемоги.** А біля нас стануть усі ті, які хочуть утримати **польськість** і силу нашого косцьола у Сх. Галичині. **Нарід нехай вибирає, по чиїй стороні має стати, чи по стороні шахрайства і народової зради, чи по стороні табору Маршала Пілсудського, який не на те боровся за велику і сильну Польщу, щоби її шарпати на кавалки і ділити між гайдамаків.**“

Досі не читали ми чогось у цьому роді навіть у ендецькій пресі. Тут уже можна говорити не про найнижчого сорту демаґоґію передвиборчого часу, але про щось далеко гірше, бо про цілковиту моральну нікчемність автора ци-

---

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 8. ЖОВТНЯ 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 26)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

Перший увійшов директор, за ним Віо, а на кінці якийсь старий добродій у довгім підджаку з ґудзиками попід саму шию і в ковнірику заввишки на чотири пальці. Я не знав його, але зараз догадався, що це батько Букойрана. Він рвав собі вусища і бурмотів щось крізь зуби.

Я не мав навіть настільки сил, щоби зійти з катедри і прийняти таких гостей; вони також не привиталися зі мною. Стали в трійку на середині кляси і до кінця не поглянули ні разу в мій бік.

Наступ почав директор такою промовою до учнів:

— Мої панове! маємо тут виконати прикрий обовязок, дуже прикрий. Один із ваших учителів зробив промах, за який ми приневолені висловити йому прилюдну догану.

І почав висловлювати мені догану протягом 15-ти хвилин. Усі факти були там перекручені: маркізик був найкращим учнем у гімназії, я побив його без причини, попросту невибачно і знехтував усіма своїми обовязками.

Що я міг відповісти на таке обвинувачення?

Раз і другий я пробував боронитись і починав: „Вибачте, пане директор!...“ Але директор не звертав на мене уваги і продовжував свою догану далі.

Після нього забрав слово сам батько маркізика. Цей уже наторочив!... Ушкварив прокураторську промову. Йому, нещасливому батькові, злочинно замучують дитину, на бідного, безборонного хлопця кидаються як... якби це сказати? як дикий бик. Дитина лежить від двох днів у ліжку... Від двох днів його мама доглядає його і заливається слізми...

Ех! якби він мав проти себе мущину, то він, батько, сам умів би пометити кривду своєї дитини! Але той хтось це смаркач, над яким можна хіба милосердитися. Та нехай знають, що якби хтось ще раз важився рушити волос на голові його сина, тоді може бути приготований, що ходити буде без вух...

Підчас цієї гарної промови хлопці хіхікали в жменю, а ключі Віота аж дригали з радости. А той хтось стояв на катедрі блідий, бо скажений, слухав бідолаха всіх цих лайок, ковтав сором і не міг на все це відповісти. Якби відповів, то його прогнали би з гімназії. А куди-ж він може піти звідсіля?

Коли красномовство цих трьох панків після години вичерпалося, вони відійшли. Їх проводив шум кляси. Я надаремне пробував завести спокій; хлопці сміялися мені в очі. Справа з Букойраном добила мій авторитет до краю.

Страшна це була справа!

Все місто захвилювалося... У всіх товариствах, каварнях, на проході підчас військової музики йшли балачки тільки про неї. Добре поінформовані особи передавали подробиці, від яких волосся ставало дубом. Той малий учитель це якась потвора, людоїд. Він знущався над дітьми з нечуваною жорстокістю. Його не називали в розмовах інакше як „кат.“

Коли молодому маркізикові остогидло ліжко, його родичі посадили його на фотель у найкращім кутику свого сальону і весь тиждень гості з міста йшли до нього шнурком. Невинну жертву жалували як могли.

Двацять разів він мусів описувати, як це все було і за кожним разом падлюка вигадував нову подробицю. Мами тремтіли від зворушення, а старі панни називали його „бідною дитинкою“ і годували його цукорками. Місцевий часопис, що мав порахунки з гімназією помістив громову статтю проти неї, вказуючи на приклад на гімназію в сусіднім місті, ведену в релігійному дусі.

Директор був скажений. Я завдячував тільки протекції інспектора, що він не прогнав мене з посади... І краще було би, якби мене були зараз прогнали. Моє становище в гімназії ставало нестерпне. Діти не слухали мене; за найменшою увагою вони погрожували, що [illegible]лять як Букойран: підуть на скаргу до батька. Врешті я перестав ними займатися.

Серед цього всього прийшла мені одна нова думка: помститись на Букойранах. Переді мною стояла весь час нахабна пика маркіза і я аж червонів на саму згадку, чим він мені погрожував. Зрештою при найкращій волі я не міг забути цих образ; двічі на тиждень, підчас обовязкових проходів, коли школа переходила мимо каварні, я бачив маркіза у входових дверах посеред гарнізонових старшин, що поскидали шапки і вимахували білярдовими киями. Вони споглядали на нас уже здалека глумливо, а коли наш відділ був близько, маркіз провокаційно глянувши в мій бік гукав до синка: „Добрийдень Букойране!“

Цей „добрийдень Букойране!“ став для мене мукою і я не міг цього видержати. Та дорога на „Леваду“ вела попід каварню і мій переслідувач не оминув ні разу нагоди, щоби там стояти.

Нераз брала мене скажена охота підійти до нього та спровокувати його, але мене стримували два мотиви: перше страх, що мене proженуть із гімназії, далі рапір маркіза, дідьча шаблюка, якою він ще в війську пошматував неодну жертву.

А все-ж таки раз, доведений до краю, я пішов до фехтмайстра Роґера і заявив йому без обиняків, що я рішив визвати на поєдинок маркіза. Роґер, з яким я давно вже не розмовляв, слухав мене спочатку дуже холодно, але коли вислухав до кінця, запалився і стиснув мені гаряче руку.

— Браво, пане Даниле! Я завсіди вірив, що ви не можете бути боягузом. Чому ви трималися вічно цього В[illegible]а? Добре бодай, що нарешті відкриєте с[illegible] справжне обличча: що було, минулося. Д[illegible] руку! Ви відважний молодець!... [illegible] діла: вас образили, так? За це [illegible] дплати? Дуже добре? Про фех[illegible] поняття? Добре! дуже до[illegible] б[illegible] не дав вас заколоти тому [illegible] менито! Берете в мене [illegible] ви проколете його!

(Продовження буде.)

тованої статті. Ця нікчемність стане тим яскравішою, коли скажемо, що та сама львівська санаційна організація видає аналогічний тижневик в українській мові п. н. „Селянин", щоби вербувати для себе прихильників і навіть членів серед українського населення. У „Селянині" цієї програмової статті нема. Там є за те щось зовсім протилежне для тих українців, що підуть до табору „Марш. Й. Пілсудського". Більше про те писати хіба не варто.

Невідповідальна отаманщина.

Д-р Йосиф Пеленський із Ярослава в ролі „оборонця і опікуна народніх мас".

Одним із найбільш відрадних проявів у нинішніх страшних умовинах українського життя є стихійний гін до обєднання, стушування партійних різниць та повне занехання якихось гуртових чи особистих амбіцій. Одні інстинктовно відчули, інші тверезо освідомили собі, що тепер не пора пильнувати лише своє подвіряччко, бо нині затерлися вже границі поміж окремішніми інтересами, а свою власну екзистенцію можна також врятувати лише гуртом — помагаючи всім членам великої української громади та маючи для себе її всесторонню поміч і підтримку. Потребу єдности, солідарности й дисциплінованости, посуненої до найдалі йдучої самопожертви — зрозуміли всі свідомі українські громадяни.

Але й найкраще й найширше правило має свої вимки. І „паршива вівця" у найкращій отарі найдеться. В армії найбільш хоробрих героїв всетаки находилися завсіди одиничні дезертири, мародери й мальконтенти. І в нашому здисциплінованому громадянстві раптом виходплюється один такий „мальконтент", який нинішній важкий час уважає, видно, пригожим моментом для персонально-амбіціонерської „диверсії". Ось маємо перед собою летючку буквально такого змісту:

„До Україньско-руского Народа 47 округа виборчого Ярослав—Ряшів! Шановні Виборці! В Ярославі завязався Україньско-руский Окружний Комітет виборчий. Є то Комітет демократичний независимий безпартійний. Він затвердив лісту кандидатів, на чолі якої стоять: 1) проф. *Д-р Пеленьский Йосиф* з Ярослава, бувший професор університету в Києві, автор многих праць наукових. 2) *Ходань Іван Матуш* господар з Ришкової Волі. 3) *Преторіюс Тома* промисловець з Ярослава. По многих роках мусимо вибрати з тутешнього Округа щирого оборонця і опікуна широких мас народних, а то такого, котрий постійно тут мешкає і горячо для народа працює. Як син рільника зпід соломяної стріхи. Він знає наскрізь долю і недолю нашого призабутого Народа. Всі як оден віддамо голос на ту лісту, бо вона дає запоруку, що інтереси наші будуть добре заступлені. — Окружний Виборчий Комітет".

Значить: „дика" листа п. Йосифа Пеленського „україньского русина", який раньше займався історією мистецтва, а збанкротувавши на науковій карієрі, гадає робити політику. (До речі, п. Йосиф Пеленський ніколи професором університету в Києві не був! Він був дійсно іменований в 1918 році доцентом, але університету в Камянці Подільськім, куди не виїхав, і в свому житті ні одного „професорського" викладу не виголосив!) Очевидно, поважно тієї „листи" трактувати не можна, — так само, як не можна поважно трактувати й самого її творця — „щирого оборонця і опікуна широких мас" — п. Йосифа Пеленського. Є це спроба отаманщини з боку чоловіка, якого розпирає хвороблива особиста амбіція і якась манія величности та який уявляє собі, що коли у виборах виступає одноцілий фронт трьох зблокованих найстарших і найповажніших українських політ. партій — можна ще й на власну руку сягати за — мандатом! Не вдалося шантажувати управи УНДО-ння, то можна пробувати силою здобувати мандати! Пан Пеленський грубо помиляється. Громадяни Ярославської округи надто свідомі, щоби могли стерпіти розбивацьких „екстратур" п. Йосифа Пеленського. Коли він уважає, що „призабутим" народом ніхто не журиться, тільки він один, то він сам „призабув" деякі кардинальні справи, які йому „народні маси" пригадають, вибираючи його напевне „одноголосно" (його власним одним голосом) своїм „опікуном і оборонцем".

Найкращим доказом, що наше пророцтво здійсниться, є надіслана нам заява п. Матуша, якого п. Пеленський на власну руку дозволив собі зробити своїм „заступником" на „листі кандидатів":

„Заява. Отсим заявляю, що ніколи не давав я згоди на поставлення мене на листі кандидатів п. д-ра Пеленського Йосифа в Ярославі. Факт, що моє назвиско найшлося на листі кандидатів з д-р Пеленським на чолі, я, як свідомий національно і політично селянин найгостріше осуджую і заявляю, що з того покрою листами я не мав і не можу на будуче мати ніякого звязку. Львів, дня 5. жовтня 1930. *Ходань Іван Матуш*".

Що діється в нашому краю?

КУПЧИНЦІ, ПОВ. ТЕРНОПІЛЬ.

В нашому селі були вже дотепер чотири карні експедиції. Дня 11. вересня перебував у селі 6. полк кінної артилерії зі Станиславова (все інше з відомих причин пропускаємо). Друга карна експедиція, зложена з відділу поліції в силі ок. 150 людей, приїхала до Купчинець дня 22. вересня (дальше пропускаємо). Дня 29. вересня приїхала до села одна ескадрона 9-ого полку уланів з Теребовлі (дальше пропускаємо). По відході згаданого полку уланів прийшла четверта з черги карна експедиція до села, тим разом відділ уланів із Золочева.

ДЕНИСІВ, ПОВ. ТЕРНОПІЛЬ.

Дня 23. вересня ц. р. перебувала у нас карна експедиція, зложена з поліції. Комісар поліції велів явитися цілому громадському урядові (дальше пропускаємо), а потім зарядив ревізію у деяких селян, головно у тих, що стоять на чолі освітньо-господарських установ. (Дальше аж до кінця пропускаємо). А дня 29. вересня приїхала до Денисова в год. 3. попол. ескадрона 9. полку уланів, обступивши наперед усі виходи з села. (Все інше пропускаємо). Вкінці ще дня 1. жовтня явилися в селі два поручники 22. полку уланів у товаристві 15 жовнірів і постерункового Міхаліка. (Все аж до кінця пропускаємо).

АРЕШТУВАННЯ У САМБІРЩИНІ.

У минулу суботу поліція самбірського повіту перевела около 60 ревізій на свому терені. Арештували 32 людей та відставили їх до вязниці в Самборі.

ЗНЕСІННЯ БІЛЯ ЛЬВОВА.

Дня 6. ц. м. в 7. год. вранці до Знесіння під Львовом прибуло 35 поліціянтів, які під проводом комісаря перевели ревізію в льокалях чит. „Просвіти", в кооперативі і в приватних домах пп. Агатона Добрянського, Чорнія, Лемішківної, Гошовського, Жовніра та інших. Всім згаданим окрім п. Добрянського наказали зголоситись на поліції. При ревізії шукали „бомб і зброї", але очевидно нічого не знайшли. Сконфіскували тільки стару шаблюку, якої аматори вживали для театральних вистав, трохи шроту від лямп то-що. Підчас цих ревізій фізично не потерпів ніхто.

ВОЛОДИМИРЩИНА.

Дня 26. вересня ц. р. перевела поліція ревізію у п. Гриця Бараника, кооперативного інструктора і п. Степана Черниша, заанґажованого до праці в Пов. Кооп. Союзі (філії) у Володимирі. Ревізія тривала від 6—10 год. рано. Поліція заявила, що шукає „Сурми" й „інших нелегальних річей"... Очевидно, нічого подібного не найшли. Але забрали у п. Гр. Бараника його приватну кореспонденцію і деякі друки в кооперативних справах, а у п. Ст. Черниша старі (з перед півроку) часописи, між іншим навіть журнал „Сільський Господар", „Зиз", „Пасічництво"... П. Гр. Бараника придержано на поліції. Випущено його щойно коло 12. год. вночі. Забрані річи по кількох днях звернено.

Того самого дня перевела поліція ревізію в кооперативі в **Микуличах**. Очевидно, теж нічого не найдено. Всеж арештовано крамаря і сина власника дому, де міститься кооператива. Оба вони досі сидять у вязниці в Володимирі.

Як було в Микулинцях?

Пишуть нам:

Польські, а з покликанням на них і українські газети принесли за ПАТ-ом вістку, що в Микулинцях буря знищила памятник полеглим українським стрільцям. Просимо спростувати цю вістку, бо справа малася так:

З 29. на 30. м. м. невідомі люди висадили у нас в повітря памятник полеглим українським стрільцям. Перша детонація далася чути в год 8. вечором, а друга в год. 1.30 в ночі. 4-метрову стіну памятника рознесло на куски, а статую побито молотами. Другого дня найшли ми під купою румовища кілька метрів пального ґноту від міни і ключики, що їх атентатчики згубили.

По місті пущено вістку, що грім знищив памятник, але це чиста нісенітниця. Слід ще згадати, що постерунковий записував тих наших людей, які йшли оглядати румовище памятника.

Тогож дня прибула до Микулинець карна експедиція. В першу чергу прибули всі до читальняного дому, а потім були в Складниці П. С. К. Ревізії переведено в 26 домах. Всюди шукали дуже докладно, при чому зривали долівки, валили печі, стелі, розшивали дахи і т. д. Шкоди дуже великі.

Арештували начальника Складниці М. Петрусика, у якого буцімто (так казали) найшли „вибухові матеріяли". Але по двох днях п. Петрусика пущено на волю.

Відгомін за кордоном.

Теперішні події на наших землях находять чимраз живіший відгук за кордоном. Нема пресового орґану в чужій мові, який не приніс би про те, що у нас тепер діється, меншої чи більшої замітки. Більші щоденники приносять такі замітки-телеграми мало не щодня, а деякі помістили вже й більші статті та кореспонденції про т. зв. пацифікацію у Сх. Галичині і способи її переводження.

Винотовувати всі статті й замітки з чужинецької преси про події на наших землях неможливо: це забралоб за богато місця, а до того богато з того пішлоб у нас конфіскаті. Зазначимо тільки, що заграннична преса доволі уважно слідкує і дає дуже ріжнородне освітлення тому, що у нас діється — в залежности від свого партійно-політичного наставлення і того матеріялу, який мала в дану хвилю до розпорядимости.

Досі ми бачили більші статті й замітки про положення нашого народу в Польщі у звязку з нинішніми подіями в щоденниках чеських, німецьких (з Німеччини, Австрії і Чехословаччини), французьких (з Франції і Швайцарії), італійських та голяндських. Нема сумніву, що такі статті чи спеціяльні кореспонденції, а принайменше дрібніші замітки про це появилися в пресі англійській, скандинавській і т. д., не кажучи вже про пресу в цілому СРСР, яка використовує все те в питомий собі спосіб.

Крім того довідуємося, що вся українська еміґрація в Европі, пронята до глибини душі подіями в нашому краю, без ріжниці переконань та без огляду на своє територіяльне походження, збирається до відповідної акції. Також в Канаді, Злуч. Державах, Бразилії й Арґентині, як це видно з тамошньої сильно поширеної української преси, йде подібна інтенсивна акція. Наконець зазначимо, що Виділ ЦЕСУС-а (Центр. Союзу Українського Студентства) робить відповідні заходи серед студентства всіх народів.

Перевірюйте виборчі списки!

Від дня 27. вересня ц. р. по всіх виборчих обводових комісіях виложені до публичного перегляду виборчі списки. Кожний виборець — українець і українка — обовязаний перевірити, чи є записаний у списку. Коли хто не записаний, хай негайно внесе рекламацію, щоби його вписали.

ВИБОРЧІ СПИСКИ БУДУТЬ ВИЛОЖЕНІ ДО ПУБЛИЧНОГО ПЕРЕГЛЯДУ ЛИШЕ ДО 10. ЖОВТНЯ Ц. Р. Спішіться, щоби на списку не забракло ні одного виборця українця і українки, так само як ні одного нашого виборця не сміє забракнути в день голосовання при виборчій урні.

Замах на Мекдональда.

З Льондону сповіщають, що б. інспектор лондонської поліції Симс, якого Мекдональд казав усунути зі становища, дня 3. ц. м. напав на вулиці на Мекдональда і лаючи його брутальними словами, хотів до нього вистрілити з револьвера, але тайні аґенти арештували замаховця з віддали судові.

Бомбовий замах у Познанщині?

„Познер Тагеблят" повідомляє, нібито до школи в Суленцінку біля Яроціна вкинув хтось крізь вікно до спальні місц. учителя бомбу. Бомба зависла на футрині й вибухнула там, ушкодивши лише будинок. З людей ніхто не потерпів.

Надіються революції в Німеччині.

Провідник німецьких комуністів Макс Гельц, якого недавно ранили німецькі націоналісти, приїхав до Ленінграду, де після бучних привітань виголосив промову. Він запевняв слухачів, що революція в Німеччині мусить вибухнути у найближчому часі.

Розкол серед гетьманців.

(Лист до Редакції.)

(Продовження.)

VI.

Врешті „з'їзд" ухвалив листа до мене з поученням, щоб я „не піддавався нашептам як злої хвороби, так і злих людей" і вказав мені ще в злій, але цим разом анонімній резолюції (ч.2) на мої гріхи, що, мовляв, не виявив належної покори перед Ясновельможним Паном Гетьманом той, хто сам авторитет Гетьмана обороняв. Цього листа до мене підписали і резолюції ухвалили (цитую підписи так, як вони в оригіналі): М. Омелянович-Павленко (старший), о. Т. Горницевич, С. Шемет, І. Лоський, Ол. Скоропис-Йолтуховський, Мірчук, Олекс. Шаповал, Д. Одяничн, М. Піонтковський, В. Мурашко.

Панове учасники ванзейських чаїв! Хто мені „нашептав" обїхати круги дідичів правобічної України в моїм відчитом-закликом: „Шляхта на Україні" тоді (1908 р.), коли все українство було соціялістичне, а не соціялісти були ворогами України (цей заклик мій без впливу на „соколи землевласників", що сотворили потім через десять літ Гетьманство, не остався)? Хто мені „нашептав" відродити на еміграції оплюгавлену ідею гетьманську, від якої всі тоді втікали, замість поклонитись, як це дехто з Вас уже робить, а дехто це робити буде, варшавському урядові і вернути в свої рідні волинські сторони? Хто дав Вам право ображати тяжким закидом безхарактерности людину, якої 4-х з Вас навіть у вічі не бачило? Коли-б Ви всі видержали на українськім громадськім шляху все те, що я видержав і не подався, і з своєї лінії не зійшов, то й тоді Ви таких закидів робити мені не малиб права. А на Вашу пораду „не піддаватись нашептам", дозвольте болай 5-м з Вас дати теж пораду: Високоповажані Панове! Як той, що молячись собі лоба розбив, не робіть з монархізму карикатури. Не тратьте ніколи чуття, чести і поваги на вид гетьманських пиріжків, тим більше в Ванзее, де вони начинені політичною нечистотою і де Вам вже їх більше не дадуть після того, як Ви своїми підписами шахрайське діло підкріпили. Бо монархізм — той дійсний, сильний, не альбанський — це *боротьба за монархічний закон — закон чести і поваги* — не тільки з руїнниками громадянами, а ще більше з руїнниками монархами, чи такими, що на монархів претендують. Прочитайте собі історію Англії і затямте це!

Що-ж до покори перед Гетьманом, здержуючим своє Заприсяження, оберігаючим наші організаційні закони і тільки репрезентуючим та персоніфікуючим нашу ідею, а не претендуючим на провід в її здійснюванні, то такої покори виявив я стільки, що вистало її на сотворення гетьманського авторитету, якого *ніхто* з Вас ще 10 літ тому не визнавав. Для чесного, достойного гідного Гетьмана — Гетьмана символа, а не гетьмана отамана — Гетьмана такого, якого я в своїй легенді представляв — дійсно була колись заготовлена мною, а тепер „гетьманською управою" безправно і безсовісно розсилана „анкета". Але проти гетьмана, зломавшого Заприсяження, не додержуючого гетьманського слова, руйнуючого монархічні закони, — проти гетьмана не розуміючого, що свій авторитет він завдячує тільки мною на ньому вимушеному *мовчанню репрезентанта*, — гетьмана, що намагається тепер мене за це усунути і самому взяти фактичний провід в свої руки, — гетьмана, що, ступивши на шлях еміграцької політичної спекуляції, поставив себе на один рівень з п. Полтавцем-Остряницею і п. Андрієм Лівицьким — проти такого гетьмана я виступаю тепер з такою самою енергією, з якою колись виступав за ним. Виступаю тому, що я монархіст-гетьманець; тому, що українська ідея державна, якої здійснення я бачу тільки в монархічнім Гетьманстві, мені дорожча, крім Бога, понад усе. Виступаю тому, бо знаю, що на Землі Українській і в Державі Українській може удержатись *своя* монархія тільки західного, англійського типу, а не типу східного, московського чи балканського: — монархія царствуюча, але не управляюча — монархія, облагороднююча українських отаманів, а не монархія, сама даюча приклад отаманства — монархія, *приклад джентельменства*, а не монархія *всякого джентельменства заперечення*. Рабства, лакейства, політичного шахрайства, перфідії, трусливости і глупого славолюбія — все це під назвою українського гетьманства — я не визнавав і не проповідував ніколи.

Виступаю врешті проти негідного гетьмана тому, що все, що робив у своїм громадськім житті, робив я в добрій вірі. Ніколи, ні словом ні мовчанням, не вмовляв я українському громадянству того, в що сам не вірив. І цим, що в старій Польщі звалось „приватою", а в Галичині „вериминитвом", я не руководився. Хоч приватно, для себе, — для недуги, від якої задихаюсь — мені найпотрібніший тепер спокій і хоч найвигідніше було-б мені спочити на здобутім, з титулом „великої людини", який мені п. Скоропадський і зрадливі мені мої бувші співробітники за відхід від політичної праці предкладають, не зроблю цього і буду вести далі, як морально так і фізично тяжку для мене, оборону ідеї нашої від негідників, бо вірю, що цим ратую ідею гетьманську і рух гетьманський від загибелі.

(Докінчення буде.)

В. Липинський.

ОСТАННІ ВІСТИ

МИТР. ШЕПТИЦЬКИЙ ПРИЇХАВ У ВАРШАВУ.

Дня 6. жовтня в год. 4. попол. приїхав літаком у Варшаву митрополит Шептицький.

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ НА ПЕРШОМУ МІСЦІ ЛИСТИ ББ.

До держ. виборчої комісії наспіла державна листа кандидатів ББ. Є в ній сто назвищ: 1) Пілсудський Йосиф літ 63, перший маршал Польщі, 2) Славек Вал., 3) Світальський Каз., 4) Пристор Ол., 5) Пілсудський Ів., 6) Славой-Складковський Фел., 7) Бойко Ад., 8) Коц Ад., 9) Цар Ст., 10) Маковський Вацл., 11) Червінський Славомир, 12) Полякевич Карло, 13) Бернер Гнат, 14) Радзівіл Ів., 15) Кін Адольф., 16) о. Жонголович Бр., 17) Косцялковський Мар., 18) Станевич Вит., 19) Медзінський Богуслав, 20) Перацький Брон. На дальших місцях є м. і. Голувко, Морачевська, Бирка й ін.

ЛИСТА СТРОННІЦТВА НАРОДОВОГО ТА ЦЕНТРОЛІВУ.

Строннітво Народове зголосило держ. листу кандидатів до сойму, 55 назвищ. На першому місці є Войт. Тромпчинський. Державна листа кандидатів до сенату має 17 назвищ. На першому місці є проф. Ст. Ґломбінський.

Держ. листа Центролїву має сто назвищ. На першому місці є марш. Гнат Дашинський, далі Маліновський (Визв.), Ів. Домбський (Стр. Хл.), Вітос (Пяст), Янковський (НПР), Ліберман (ППС), д-р Ст. Врона (Стр. Хл.), Руг (Визв.), Керник (Пяст) і т. д.

У ПЯТНИЦЮ ВИБ. ЛИСТИ ОДЕРЖАТЬ ЧИСЛА.

Засідання держ. виборчої комісії буде дня 10. жовтня. На тім засіданні нададуть числа зголошеним листам. Вони згідно з приписами виб. ординації будуть оголошені в „Моніторі" 17. жовтня.

КРІЗА УРЯДУ В РУМУНІЇ.

Премієр Манів предложив у Сінаї королеві димісію кабінету. Король приняв димісію та поручив міністрам покищо виконувати обовязки. 7. жовтня збереться мін. рада.

АРЕШТУВАННЯ.

Поліція в Озірній арештувала дня 5. жовтня бувш. сенатора Кузьмина та перевезла його до Тернополя.

У Люблині арештували в неділю бувш. посла з ППС Котарського. — У млині Влодарського в селі Троянів біля Сохачева арештували бувш. посла Ст. Врону (Стр. Хл.). Прокуратура в Люблині пошукувала Врону вже від половини вересня. Він обвинувачений за промови, підбурюючі до повалення істнуючого держ. устрою (уст. 129 к. з. часть 1. і 3.), за що грозить кара 1—6 літ тюрми.

ПОЖЕЖІ.

Дня 6. жовтня згоріла в Новій Греблі біля Загіря Кнігиницького (пов. Рогатин) стодола зі збіжем, вл. Берната. Шкоди є на 50.000 зол.

У Питликівцях Старих (пов. Бучач) погоріли будинки сімох поляків. Шкоди є на 55.000 зол.

У Ромовичах (пов. Дрогобич) повстала пожежа в будинках Федя Кальняка. Вогонь перекинувся наслідком вітру на сусідні господарства. Згоріли 4 хати, крівлі двох дальших хат, три стайні, три стодоли з усім цьогорічним збіжем. Шкоди є на 80 тис. зол. Здогадуються, що вогонь підложено на тлі родинних спорів одного з погорільців.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД У ЗОЛОЧЕВІ.

На основі вердикту прис. суддів у Золочеві засуджено 28-літнього Йос. Баса батька одної дитини в Митулині (пов. Золочів) на кару смерти за вбивство Мик. Шимкова і його жінки Марії. Бас заманив був їх до ліса і там поубивав, ударивши молотком у голову. Опісля хотів іще вбити задля грабежі Мих. Фігурняка, та це йому вже не вдалося. Президент держави не помилував убийника, тому 4. жовтня приїхав до Золочева кат Мацеєвський та в год. 5.30 повісив Баса на шибениці на вязничному подвірі.

ЛЕТУНСЬКІ КАТАСТРОФИ.

Дня 6. жовтня біля Дрездену пасажирський літак німецької летунської ганзи, що курсує між Берліном і Віднем упав на дрезденську гарнізонову стрільницю. Апарат знищений зовсім. Пільот, машиніст і 5 подорожніх згинуло на місці, 6-ий подорожній помер по дорозі до шпиталю. Між погибшими є голова синдикату австрійських письменників д-р Кінельт. Він мав віліхати щойно у вівторок, та перед самим стартом рішився на понеділок.

Ковенська радіостація повідомляє, що 6. жовтня у вілкомірськім повіті біля села Зенейткеніс упав польський бальон „Львів". Двох старшин є ранених. Вони летіли до Гродна та збилися з дороги. — На лодзькім летунськім майдані впав військовий літак і розбився зовсім. Учень школи пільотів Буяк урятувався.

ЗАМАХ НА ПОЇЗД?

(ПАТ). Окр. дирекція держ. залізниць повідомляє: Дня 6. жотня ок. год. 0.30 після того, як перейшов поїзд ч. 2451 на шляху Іваничі—Ульвівок лінії Сокаль—Володимир, вартівник побачив на шляху шину з придорїжного стовпа з табличкою та перестсрогою (Позір на поїзд!) та розбитий між шинами кільометровий камінь. На шині видно було, що по ній переїхав поїзд. Особовий поїзд відкинув цю перешкоду. Перерви в русі не було. Ведуть слідство.

За океаном.

Пятий Конґрес Обєднання.

Згідно з § 17. статуту Обєднання і рішенням Екзекутиви з дня 3. вересня ц. р. відбудеться пятий Конґрес Обєднання Українських Організацій в Америці в четвер, 23. жовтня 1930 р., в Ню Йорку, Н. Й., в галі „Ґаліція Спортінґ Клоб". Конґрес почнеться в год. 9. рано і треватиме один день. Програма: 1. Відкриття Конґресу. 2. Вибір президії Конґресу й комісій. 3. Звіт уступаючого уряду. 4. Дискусія. 5. Реферати: а) Українська справа в майбутньому. б) Український іміґрант у культурнім і політичнім житті Америки. в) Старе й нове покоління української іміґрації. г) Орґанізація фінансової сили української іміґрації в Америці. ґ) Українське народне мистецтво в Америці: 1) Хорова справа. 2) Театр і національні танки. д) Українська молодь в Америці: 1) Орґанізація молоді. 2) Куди прямує американська молодь українського народу? 6. Ухвалення резолюцій. 7. Уділення абсолюторії уступаючому урядові. 8. Вибір нового уряду. 9. Внесення і запити.

Релігійні відносини між канадійськими українцями.

Український загал ділиться в Канаді під церковним оглядом на 1) греко-католиків галичан (три четвертини всіх українців), 2) православних буковинців, 3) автокефалістів (українська православна церква), що мають у своїх рядах і галичан і буковинців і придніпрянців. Поза тими трьома церквами ніяких українських церковних груп у Канаді більше нема. Є тільки якесь число темних українських іміґрантів з Придніпрянщини, що діляться на суботників, баптистів, менонітів; є ще пятидесятники (переважно з Волині); вкінці є ще також дрібні гуртки протестантів та руселістів. Усі ті групи секти, на щастя, малочисленні, але й від них є велика шкода, бо елемент, що в них гуртується, є з національного погляду чисто розкладовий.

Щодо української православної церкви в Канаді, яка в останніх роках поширилася головно коштом греко-католиків, то є в ній нині 23 священиків. З того один (о. Білонь) з Київщини, один (о. Киселюк) з Волині, трьох з Буковини (оо. Д. Кирстюк, Слюзар і Галицький) і 18 з Галичини. До автокефалістів причисляються також деякі бувші латинники-галичани.

Положення вчительства в СРСР.

Комісар освіти Бубнов виголосив у Москві промову, в якій сказав, що в московській окрузі 600 шкіл нечинних через те, що вчительство покидає посади і шукає іншої праці, в деяких округах 80 проц. учителів залишило школи і працює в промислі, де більші заробітки.

Апровізація в СРСР.

„Рабочая Москва" подає, що в Москві, Ленінграді та інших містах арештовано багато осіб за спекуляцію апровізаційними картками. Виявилось, що урядовці, побираючи хабарі, видавали апровізаційні картки на фальшиві імена, на імена осіб, які давно повмирали і ніякої апровізації не потребують.

Військова змова в СРСР.

До Штокгольму прийшли з Москви відомости, що в радянськім полку „побідники революції", який стояв на радянсько-фінляндськім кордоні, вибух військовий бунт, приготований троцькістами. Туди вислано окремі відділи війська для ліквідації бунту. Серед старшин викрито змову проти радвлади. Краснознаменський полк розвязано, а команданта Ілюхіна розстріляно за монархістичну агітацію.

НОВИНКИ

— **Конфіската.** Вчорашне (222) число „Діла" підпало конфіскаті за два більші місця з „Розмови з Високопреосв. Митрополитом Андреем", в яких він зясував свое становище щодо теперішніх подій перед урядовими чинниками у Варшаві. Це 15-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Розправа б. посла Павла Васильчука.** Дня 15. жовтня ц. р. в окружному карному суді в Кельцях відбудеться розправа б. посла Павла Васильчука, обвинуваченого за злочин з § 154. к. з. (російського закону — зневаження урядовця при виконуванні його обовязків). Боронити б. посла Васильчука буде Степан Ціховський, адвокат у Кельцях.

— **Заочний присуд за промову на Маківці.** Повітовий суд у Сколім по розправі 24. травня засудив Агатона Добрянського на 3 місяці вязниці за промову, виголошену ним на Маківці. У присуді сказано, що обвинувачений Добрянський дня 4. серпня 1929 р. у присутности 3000 осіб виголосив на Маківці промову, закликаючи бути готовими до боротьби за Україну та заохочував співати такі небезпечні пісні як „Не пора", чим провинився проти § 305." Обвинувачений на розправі не явився і його засуджено позаочно. Кару визначено без права заміни її на гривну й умотивовано це тим, що обвинувачений, як правник, був свідомий каригідности свого вчинку і тому до нього не можна пристосувати ніяких облекшуючих обставин.

— **Вийшли на волю.** Дня 4. жовтня ц. р. вийшли на волю з львівських Бриґідок по 9-ти тижневім слідчім арешті: Пасіка Олекса, студ. політ., Петрикевич Мирослав, студ. прав, Борщ Богдан, ст. філ., Прокопів Богдан, ґімн. учень. Всі складають щиру подяку „Комітетові Допом. Українським Політ. Вязням" за батьківську опіку в часі побуту в тюрмі.

— **Дав ногам знати.** На польсько-радянському кордоні недалеко Івенця польська прикорд. сторожа затримала автомобіль, що в шаленій скорости гнав із радянської території на польську. Виявилось, що цим автомобілем втік до Польщі командант прикорд. відтинка Директов, якого мало ДПУ арештувати за якісь гріхи і він рішив чмихнути до Польщі.

— **Самовбивство сержанта.** У Ґродні скоївся сенсаційний випадок: Коли одна сотня 76 полку станула до збірки, сержант Іван Камінський дав наказ: „Бачносць!" і крикнув: „До побачення хлопці!" Вояки, не сподіваючись нічого злого, відповіли: „До побачення пане сержант!" В цій хвилині сержант вистрілив собі з кріса в чоло і на очах своєї сотні вояків згинув. Причина самовбивства невідома.

— **Мода на самовбивства з літака.** Німецькі ґазети пишуть, що на лінії Гамбурґ-Гановер один пасажир, 34-літний безробітний шофер вискочив із літака і згинув. Причиною модерного самовбивства було безробіття і недуга легенів.

— **І в Льондоні бомба.** На поштовім уряді в Льондоні вибухла бомба. Бомба була схована в клунку, заадресованім до англійського короля. Клунок був висланий з Ірляндії, тому є переконання, що бомбу післали англійському королеві ірляндці. Експльозія бомби поранила двох урядовців.

— **Цар Борис жениться.** Італійська преса повідомляє, що італійська королівська родина дала дозвіл на заручини княжни Джіованни із болгарським царем Борисом. Княжна має 24 роки, а Борис 37 літ. Папа римський зразу противився тому, щоби православний цар взяв шлюб із католицькою княжною, але в останніх днях дав на це згоду. Преса підкреслює, що це вінчання зміцнить дружні відносини між Болгарією та Італією.

— **Когут у театрі.** У варшавській „Музичній Комедії" в день жидівського свята „судний день" відбувалась вистава. Жид Саломон Берншток був модерною людиною і замість до синагоги пішов собі в той день до театру. Його жінка була дуже релігійна і консервативна і тому обурилась поступком чоловіка так, що підчас вистави вбігла до театральної салі і принесла зі собою когута, якого кожна жидівська родина в це свято приносить в жертву за гріхи. Жінка вбігши до салі, почала кричати „Сальомон, Сальомон!" і хотіла передати чоловікові когута, при чому лаяла його за занедбування релігійних практик. Скомпромітований чоловік хотів скритись між публикою і не приняв когута, а тоді когут, використав ситуацію і порішив утекти, щоби його не зарізали, бо відомо, що згинути як жертва за чиїсь гріхи навіть когутові не приємно. Когут із криком вирвався з рук жидівки і кудкудакаючи перестрашено і врадувано скакав по головах дам з публики, підлітав щораз далі і залетів аж на сцену а публика приняла його гостинний виступ на сцені бурею оплесків. Вкінці поліціянт злапав когута, а з жидівки стягнув протокол і її покарають за когутячу авантюру в театрі.

— **Гінденбурґ має 83 роки.** Дня 2. жовтня Німеччина святкувала 83-літні уродини президента Гінденбурґа. Гінденбурґ дістав безчисленну кількість ґратуляцій та улаштував для приятелів і членів уряду величавий банкет, на якому між іншим пошановано память воєнного суперника нинішного президента, на днях помершого князя Леопольда Баварського.

— **Малолітна самовбивниця.** Шарльота Набель, 14-літна гарненька учениця берлінської учительської семинарії мала дуже вражливу, мелянхолійну вдачу. Найменша дрібничка доводила її до розпуки. Перед вакаціями Шарльота дістала лихе свідоцтво і батько сварив її, а по вакаціях не хотів більше післати до школи. Шарльота хотіла вчитись далі і не бажала бути швачкою, як цього вимагав батько. Коли побачила, що не упросить батька, а терпіти докори родичів не мала сил, 14-літня учениця отроїлась.

— **Крокодилі напали на село.** Як пишуть англійські ґазети, із ріки Мандану на Суматрі виплило велике стадо крокодилів і напало на село Сіяк. Крокодилі схопили кількох мешканців села на вулиці і двох пожерли зовсім, а кількох поранили. До села мусіло прийти військо, яке стрілами прогнало крокодилів до ріки, а кількох вбито.

— **Поля Неґрі має клопіт.** Один еспанський маляр, що жив в Парижі заскаржив славну фільмову артистку Полю Неґрі до суду за те, що вона не хоче заплатити йому 125.000 франків за намалювання її портрету. Артистка Поля Неґрі твердить, що вона не замовляла в маляря портрету та що він сам просив її позувати йому до його твору і вона згодилась, думаючи, що він малює тільки для себе. Маляр доказує, що Поля Неґрі замовила в нього портрет та згодилась заплатити, а тепер не хоче виконати умови лише тому, що жалує грошей і портрет її не подобався, бо він надто реалістичний і артистка на цьому портреті не така гарна як на фотографіях чи на фільмах.

— **Гора Мойсея продана.** Гора Небо, з якої, як каже біблія, Мойсей вперше після мандрівки по пустині побачив обіцяну землю, досі була власністю арабів з Трансйорданії. На днях араби продали цю гору за 1500 фунтів штерлінґів монахам францішканам, які на цій горі побудують монастир.

— **Двобій грецьких князів.** Грецький князь Апостолідес посварився із колишнім приятелем Ґеорґієм Скойзесом через те, що Скойзес прочитав щоденник своєї жінки і з нього довідався, що вона потайки зраджує його з Апостолідесом. Жінка звинила, а обидва чоловіки порішили стрілятись у двобою. Грецький суд важко карає за двобій (10 літ вязниці), тому обидва князі виїхали до Будапешту і під ліском стріляли до себе з віддалення 25 кроків. Але вони видно стріляли тільки так, щоби люди мали сенсацію і ані одна куля не вцілила ні одного ні другого, тому обидва подали собі руки й вернули до Греції.

— **Шікаґівська „Січ" в американській армії.** Українська „Січ" в Шікаґо вступила до міліції (Нешенел Гард) стейту Іллиной і тимсамим є складовою частиною американської армії. Цього року вона вже брала чинну участь в маневрах в одностроях зі зброєю американської армії, як окремий український відділ. Шікаґівські часописі „Січ" і „Україна" подали знимки з маневрів, на яких є Січова старшина з головним отаманом д-ром Степаном Гриневецьким, а далі д-р Мирослав Сіменович, майор американської резерви, д-р Омелян Тарнавський, надпоручник американської резерви, 14. сотня під командою сотника Григорія Матвієва; далі Січова сотня машинових крісів, Січова сотня автоматичних рушниць, Січова артилерія під командою сотника Ф. Васильовського і знимки з наступів у маневрах.

— **Індіяни вбили українську родину в Канаді.** З Форт Ст. Джан, Брітіш Колюмбія, в Канаді, повідомляють: Місцева провінціональна поліція робить пошукування за злочинцем, який поубивав українських поселенців, Івана Бабчука і його дружину Анну, що осіли 14 миль на північ від Форт Ст. Джан. Убитих найшов у хаті сусідній поселенець, який зайшов з цікавости переконатися, що діється з ними, бо від кількох тижнів не показувалися ніде. Увійшовши в хату, побачив він дві рушниці, на долівці, а на ліжку прикриті веретою лежали трупи обоїх Бабчуків. Повідомлена поліція оглянула трупи і видала осуд, що Бабчуки постріляні підчас сну більше як три неділі тому. Вбивників не вислідженo, але поліція певна, що вбивства доконали індіяни, які дуже ворожо відносяться до всіх білих людей, що поселюються на тій богатій землі.

— **Величавий і сумний поворот Андре до вітчини.** До Штокгольму прибув шведський пароплав, яким привезено тлінні останки дослідника північного бігуна Андре, якого найдено в снігах серед підбігунових ледяних скель. Трумну поставлено на чердаку того корабля, яким перед 33 роками Андре вибрався в подорож до бігуна. Трумну покрито національним прапором. Поворот Андре привитала кількатисячна товпа народу, що співала національні і релігійні пісні та закидала трумну цілими горами квітів і вінків.

— **Томас Манн іде до Америки.** Лявреат Нобля, німецький письменник Томас Манн, який перебуває хвилево в Римі, виїде на днях до Америки, де на запрошення університету в Колюмбії, читатиме свої виклади.

— **Утік від шлюбу.** Дочка купця в Лінцу Марія Кнехт влюбилась в Каролі Ґубері і молода пара, яка давно вже була заручена, на днях мала йти до шлюбу. Прийшов день весілля, спрошено гостей, панна молода вже чекала на приїзд молодого. Чекала годину, дві, а його нема тай нема! Післали післанця до дому молодого і виявилось, що він утік, лишивши на столі лист такого змісту: „Я надумався і покидаю тебе, бо вірю, що ти не даш мені щастя ні я тобі. Кароль".

— **Конгрес для реформи сексуального життя.** У Відні закінчився 8 дневний інтернаціональний конґрес для справ реформи сексуального життя. У конґресі взяли участь представники нау-

(Продовження на стороні 6-ій).

Куток мови.

Зиз ч. 13: „просить о голос" (поль.) зам. „просить голосу" або „просить дати йому голос"; „знають про це, що" зам. про те, що; „подання о звільнення" (поль.) зам. подання в справі звільнення, п., щоби звільнити.

Кіно ч. 2. Цей новий журнал починає побивати рекорди друкованої неграмотности. „Смутніми вічми" зам. смутними очима; „смутний", так само як „чорний" або „білий", не може мати ніколи форми „смутнього", як довго не кажемо „смутній", „чорній", „білій" на мужеський рід; „заздростіти" (поль.) заздрити; „скоропостижний" (моск.) зам. наглий, несподіваний, нежданий; „смерть тронула" (моск.) зам. торкнула, вразила; „побирати студії" (поль.) зам. студіювати, вчитися; „поводження" (поль.) зам. успіх; „попугай" (моск.) зам. папуга. Є в цьому журналі архитвори безглуздого накопичення фраз у роді таких: „Основні знамена, від котрих залежить конечність результату, є:..." „Кожне із них створює відміни загальної умовности інтерпретації і дає засіб досягти самостійно та в ріжноманітних комбінаціях з иншими факторами, цілком певних артистичних результатів". У всьому журналі вживаний термін „фільм" зам. фільма. Чужинні назви передані часто примхувато пр. „Лон Ченей" зам Чаней; „Мовітон" зам. Мувітон.

кового світа, визначні соціольоґи, знавці сексуальної гигієни та лікарі майже всіх держав Европи та Америки. Найцікавіший реферат виголосив німець соціольоґ Рудольф Гольдшайд „Про історію соціальної моралі". Він стояв на становищі, що сексуальна мораль не є явищем трівким, але що вона зміняється паралельно зі змінами в економіці й суспільному житті взагалі. Поняття моралі реформується, сексуальне життя удосконалюється і ушляхотнюється. Форми подружого співжиття переходять еволюцію в напрямку більшої свободи. Але як виказує більшовицька практика реформа подружжа і сексуального життя взагалі не приносить користи коли її переводиться революційно, насильно, а тільки шляхом еволюційного перевиховання народів.

— **І Жіль Верн контрреволюціонером.** З Москви прийшли вісти, що комісаріят освіти СРСР заборонив тримати в шкільних бібліотеках твори Жіль Верна, тому, що ці твори витворюють в народних масах нахил до утопічного способу думання та відвертають увагу молоді від справи пролетаріяту та революції.

— **Вірний до могили.** Мадярський дідич із Дебрецина Андрій Узоней на днях застрілився. У залишенім листі написав, що перед тижнем померла йому жінка, яку він дуже любив і що життя без тієї товаришки його життя втратило для нього всяку вартість, тому він відходить із цього світа.

— **Щітка в животі риби.** Минулого року в Бостоні пропав без вісти купець Вільгельм Гвейлен. На днях у морі зловлено велику рибу, а коли її розрізали, в животі цієї риби найдено щіточку від зубів, на якій було написано імя Вільгельма Гвейлена. Тим стверджено, що цей купець втопився підчас катастрофи корабля, в якій згинуло 20 осіб та що риби зїли його тіло разом зі щіткою від зубів.

— **З життя української еміґрації.** Дня 12. жовтня н. р. в год. 14. в українській станиці біля Каліша відбудуться VII. загальні збори товариства вояків армії УНР із таким порядком дня: вибір президії, справоздання управи і ревізійної комісії та суду, вибір нової управи, ревіз. комісії, справи боргів і т. д.

— **Річні Загальні Збори Спілки Українців,** що скінчили високі школи в ЧСР відбудуться в суботу 11. X. н. р. в 13. год. в помешканні реставрації „Нова Пошта" на Вишеграді. Порядок дня: 1. Прийом нових членів. 2. Звіт Управи Спілки. 3. Акт Ревізійної Комісії. 4. Вибори членів Управи та Ревіз. Комісії. 5. Біжучі справи та вільні внески За годину пізніше збори відбудуться при всякій кількости членів. Прага, дня 5. жовтня 1930 р. — **Управа.**

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: *„ВИЗВОЛЕНИЙ"* — лірична драма в 1 акті; *„МЕҐАЕ"* — лірична леґенда в 3 образах. Музика *А. Венявського.*

В 30-ліття Великого Міського Театру виставлено обі ці новини незвичайно дбайливо і з великим накладом праці й коштів. Обі пройшли з поважним мистецьким успіхом, при чому і виконавців-солістів, і композиста, і декоратора Ярошького, що дав преґарну сценічну оправу, викликувано безліч разів.

„Визволений", в якому змагаються різні, часто розбіжні стилі, є безперечно твором талановитого музика, що дав у ньому повну грози драматичну картину, в якій є декілька преґарних з музичного погляду місць. Щож до твору „Меґае", то ця опера написана під сильним впливом італійської музики (Пуччіні!), одначе вона ориґінальна в помислах, а її акція вяжеться тісно з музичним змістом. Як у „Визволеному", так і тут сильно підчеркнений драматичний настрій, що домінує в обох творах Венявського.

Як сказано, обі премієри мали великий успіх. У „Визволенім" вибилися на перший плян п. Ужейко (і голосово і під оглядом сценічної гри) та дир. Залеський. Добре співали п. Кисілевська і п. Вронський. В „Меґае" слід назвати в першу чергу п. Кізнерівну (в титуловій партії), що справді вибивається у Львові на перший плян, а поруч неї п. Чарнецького. Крім них треба відмітити інших виконавців: пп. Гофманову, Косміньску, Венґжинівну і Романовського.

Оба диріґенти (М. Зуна й Е. Массіні) вели орхестру дуже справно. Публики повно. *І. Н.*

СПОРТ

ЗМАГАННЯ В ПЯТИЗМАГУ.

Змагання в пятизмагу за мандрівну нагороду Т-ва українських студентів політехніка „Основа" відбудуться в неділю 12. жовтня ц. р. Початок в годині 11. передпол. Орґанізацією змагань занявся Український Студентський Спортовий Кружок (УССК). Письменні зголошення до змагань можна складати до скриньки Т-ва „Основа", Львів, Супінського 21, партер праворуч до дня 11. жовтня, год. 14. По тім речинці зголошень не буде прийматися.

Виділ УССК-у.

ЗМАГАННЯ ЛОДОК НА СЯНІ

уладив перемиський Беркут в обсаді двох осіб. Змагання йшли на просторі 13 км., в половині проти води, в половині з водою. Перемогла пара Мацьків—Пімап (Беркут) у часі 2 год. 6 мін. 10 сек. Друга пара: Волошин—Любович (Сокіл) 2:21:15. Третя пара: Сянова Чайка 3:23:44. Четверта: Беркут II. Пята пара: Старші Пластуни. Шеста пара: Сокіл II.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ РЕКОРД.

На змаганнях Беркута в Перемишлі дня 14 вересня ц. р. установив новий рекорд у меті ратищем Козак 47,61 м. Інші осяги: 200 м. — Ковальчик 25 сек.; стусан кулею — Козак 11,21 м.; скок удовжінь — Ковальчик 5,89 м.; мет диском — Козак 32,05 м.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 6. жовтня п. м. масло солене експортове 3·70 зол., масло пріма бльокове 3·60 зол., літра молока 0·29 сотиків літра сметани 1·40 зол., копа яєць 11·00 зол.

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.